

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Marek Siwek

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

w sprawie Z. K.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 lutego 2021 r.,

kasacji, wniesionej na niekorzyść ściganej przez Prokuratora Generalnego

od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 listopada 2019 r., sygn. akt VIII

Kop (...)

w przedmiocie określenia prawnej dopuszczalności wydania do Republiki B.

postanawia

**uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Prokurator Okręgowy w W. w dniu 15 listopada 2017 r. skierował do Sądu Okręgowego w W. wniosek o wydanie postanowienia o dopuszczalności wydania do Republiki B. obywatelki tego kraju Z. K., wobec której, dla potrzeb postępowania ekstradycyjnego, zastosowano środek zapobiegawczy w postaci dozoru Policji, a także zakazu opuszczania kraju połączonego z zatrzymaniem paszportu - na podstawie wniosku o ekstradycję wystosowanego przez Prokuratora Generalnego Republiki B. z dnia 2 października 2017 r. (k. 2-4).

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 4 listopada 2019 r. sygn. akt VIII Kop (...) stwierdził prawną niedopuszczalność wydania Z. K. na podstawie wniosku ekstradycyjnego wydanego przez Prokuraturę Generalną Republiki B. z dnia 2

października 2017 r. o numerze (...) władzom Republiki B. w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego o czyny z cz. 2 Art. 257 i cz. 2 Art. 338 Kodeksu karnego Republiki B., których odpowiednikiem są przepisy art. 156 § 1 pkt 2 i art. 286 § 1 polskiego Kodeksu karnego.

Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika, że Sąd Okręgowy badał prawną dopuszczalność ekstradycji na gruncie przepisów prawa polskiego, tj. art. 604 § 1 i 2 k.p.k. Uznał, że nie zachodzą bezwzględne przeszkody określone w art. 604 § 1 k.p.k., a następnie badał istnienie podstaw określonych w § 2 powyższego przepisu. W konsekwencji ustalił, że osoba ścigana przebywa wraz z małoletnią córką na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie ma obecnie stałe miejsce zamieszkania i tu koncentruje się jej życie rodzinne oraz zawodowe, związane z wykonywaną pracą zarobkową. Powyższe stanowiło podstawę do zajęcia stanowiska o prawnej niedopuszczalności wydania w oparciu o dyspozycję art. 604 § 2 pkt 1 k.p.k., przewidującą możliwość odmowy wydania, jeżeli osoba, której wniosek dotyczy, ma w Rzeczypospolitej Polskiej stałe miejsce zamieszkania.

Powyższe postanowienie nie zostało zaskarżone przez obecne podczas jego ogłoszenia strony (k. 397-399) i uprawomocniło z dniem 13 listopada 2019 r.

Kasację na niekorzyść ściganej, na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., wniósł od tego orzeczenia Prokurator Generalny. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie art. 615 § 2 k.p.k. w zw. z art. 68 ust. 1 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką B. o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, sporządzonej w M. w dniu 26 października 1994 r. (Dz.U.1995 r., nr 128, poz. 619) oraz art. 604 § 2 pkt 1 k.p.k., polegające na błędnym przyjęciu, że dla oceny istnienia przesłanek stwierdzenia niedopuszczalności wydania osoby ściganej ma zastosowanie prawo krajowe, podczas gdy zgodnie z treścią art. 615 § 2 k.p.k. wobec zawarcia w art. 68 ust. 1 wskazanej powyżej umowy międzynarodowej, zamkniętego katalogu przesłanek, stanowiących podstawy do stwierdzenia niedopuszczalności wydania osoby ściganej, wyłączone jest w tym zakresie stosowanie przepisów działu XIII Kodeksu postępowania karnego, a nadto na wadliwym uznaniu, że fakt zamieszkiwania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przez osobę ściganą, której dotyczy wniosek o wydanie, stanowi podstawę do

stwierdzenia prawnej niedopuszczalności wydania, podczas gdy okoliczność ta nie stanowi bezwzględnej przeszkody ekstradycyjnej, a jedynie skutkować może odmową wydania w oparciu o prawo krajowe przez Ministra Sprawiedliwości.

Podnosząc powyższy zarzut, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja, wobec oczywistej zasadności, podlegała rozpoznaniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Zgodnie z treścią art. 615 § 2 k.p.k., przepisów działu XIII nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Polska jest stroną albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego stanowi inaczej. Wyrażona w powyższym przepisie zasada znajduje oparcie w art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed tą ustawą, jeśli ustawy tej nie da się pogodzić z umową. Istota omawianej zasady subsydiarności zdefiniowana została szeroko przez orzecznictwo i doktrynę, w tym przywołane przykładowo w uzasadnieniu kasacji. Wynika z niego, że umowa międzynarodowa może wyłączać zastosowanie przepisów krajowych w całości, jeżeli dana forma współpracy jest w niej uregulowana kompleksowo, lub też tylko w pewnym zakresie. Jeżeli w umowie brak będzie szczegółowego unormowania pewnych kwestii, sąd polski zobowiązany będzie stosować te przepisy prawa krajowego, które odnoszą się do tych kwestii. Subsydiarność przepisów prawa krajowego nie ogranicza się jedynie do przypadku zupełnego braku stosownego instrumentu prawnomiędzynarodowego. W grę wchodzi również sytuacja, w której taki traktat istnieje, tyle że pewnych zagadnień nie reguluje w sposób wystarczająco szczegółowy (zob. postanowienia SN: z dnia 8 czerwca 2009 r., IV KK 461/08, LEX nr 528641; z dnia 20 października 2016 r., III KK 230/16, LEX nr 2142562; z dnia 19 lipca 2018 r., IV KK 236/2018, LEX nr 2526750, a także np. B. Augustyniak, Komentarz do art. 615 k.p.k. (w:) D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego, Tom II, Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2020, S. Steinborn Komentarz do art. 615 k.p.k. (w:) L. Paprzycki (red.), Komentarz aktualizowany do 425-673 Kodeksu postępowania karnego, Lex/el. 2015).

Zasadnie zarzucił skarżący, że postanowienie dotknięte jest wadliwością wskazaną w zarzucie kasacji. Rozstrzygając bowiem w przedmiocie prawnej dopuszczalności wydania ściganej Sąd Okręgowy, mimo powołania na wstępie uzasadnienia orzeczenia umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką B. o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych, rodzinnych, pracowniczych i karnych, sporządzonej w M. dnia 26 października 1994 r., nie respektował wyrażonej w treści art. 615 § 2 k.p.k. zasady subsydiarności. W art. 68 ust. 1 tejże umowy zawarty został zamknięty katalog przyczyn, pośród których wystąpienie chociażby jednej, powoduje niedopuszczalność wydania. Skutkuje to tym, że ocena wystąpienia bezwzględnych przeszkód do odmowy wydania osoby ściganej winna być dokonana wyłącznie przez pryzmat powołanej powyżej regulacji, z pominięciem prawa krajowego. Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że Sąd Okręgowy tych podstaw nie badał, czyniąc rozważania na gruncie bezwzględnych przeszkód ekstradycyjnych zawartych w art. 604 § 1 k.p.k. W konsekwencji nie stwierdził wystąpienia w realiach rozpoznawanej sprawy żadnej z nich. Za podstawę prawnej niedopuszczalności wydania ściganej Sąd Okręgowy przyjął fakt, że skazana ma w kraju stałe miejsce zamieszkania, uznając iż stanowi to podstawę określoną w art. 604 § 2 pkt 1 k.p.k. Problem jednak w tym, że przesłanki wymienione w art. 604 § 2 k.p.k. nie należą do bezwzględnych podstaw ekstradycyjnych. Rolą sądu orzekającego w postępowaniu ekstradycyjnym jest natomiast stwierdzenie prawnej dopuszczalności wydania w oparciu o bezwzględne przeszkody ekstradycyjne (zob. np. postanowienie SN z dnia 17 kwietnia 2013 r. sygn. akt IV KK 39/13, LEX nr 1311395). Stanowisko to znajduje oparcie w poglądzie przedstawionym w piśmiennictwie. Wskazuje się, że w obecnym stanie prawnym należy przyjąć, iż przedmiotem badania sądu są wyłącznie okoliczności wskazane w art. 604 § 1 k.p.k., gdyż tylko one powodują niedopuszczalność ekstradycji. Przeszkody wskazane w § 2 tego przepisu nie są skierowane do sądu, a wyłącznie do Ministra Sprawiedliwości, który podejmuje ostateczną decyzję w przedmiocie wydania (art. 603a § 5 k.p.k.). Przyczyny określone w art. 604 § 2 k.p.k. mogą bowiem skutkować odmową wydania, choć nie powodują – jak w przypadku podstaw bezwzględnych - jego niedopuszczalności. Przedmiotem kognicji sądu jest w tym wypadku orzekanie w przedmiocie prawnej

dopuszczalności wydania (art. 603a § 3 k.p.k.), a nie w przedmiocie wydania (por. np. B. Augustyniak, Komentarz do art. 604 k.p.k. (w:) D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2020, S. Steinborn Komentarz do art. 604 k.p.k. (w:) L. Paprzycki (red.), Komentarz aktualizowany do art. 425-673 Kodeksu postępowania karnego, LEX/el. 2015).

Powyższe daje jednoznaczną podstawę do zajęcia stanowiska o braku możliwości stwierdzenia przez Sąd Okręgowy niedopuszczalności wydania osoby ściganej w oparciu o fakultatywne przeszkody ekstradycyjne opisane w art. 604 § 2 k.p.k., których stosowanie jest zastrzeżone do wyłącznej kompetencji Ministra Sprawiedliwości będącego organem podejmującym ostateczną decyzję w przedmiocie wydania.

Słusznie zatem skonstatował autor kasacji, że nawet przy założeniu dopuszczalności zastosowania przez Sąd Okręgowy prawa krajowego (co, jak wskazano wyżej, na gruncie niniejszej sprawy nie jest trafne) brak było podstaw do wydania postanowienia stwierdzającego prawną niedopuszczalność wydania w oparciu o przesłankę z art. 604 § 2 pkt 1 k.p.k. w postaci zamieszkiwania przez ściganą na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Powyższe uchybienie miało charakter rażący, gdyż niewątpliwie wadliwa ocena prawna miała istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. Skutkowało to koniecznością uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w toku którego uwzględnione zostaną wyrażone powyżej zapatrywania prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).